

Έλεγχος στις Αγορές

Η νεοϊδρυθείσα Πανελλήνια Ένωση Φορέων Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων, βάζει στο μικροσκόπιο την αξιοπιστία των βιολογικών ελληνικών προϊόντων.

Η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας σε όλο τον κόσμο, οδήγησε στην ανάγκη για τη θέσπιση κανόνων πιστοποίησης για την αναγνώριση των βιολογικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. **Η πιστοποίηση είναι ο δεσμός εμπιστοσύνης που συνδέει τους παραγωγούς στις αγροτικές περιοχές με τους καταναλωτές.**

Στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν 15 φορείς πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων οι οποίοι πληρούν τις αυστηρές απαιτήσεις της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ).

Ο **ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ (ΕΛΓΟ) ΔΗΜΗΤΡΑ** είναι αρμόδιος ως αρχή ελέγχου για την εποπτεία των φορέων πιστοποίησης πραγματοποιώντας διοικητικούς και επιτόπιους ελέγχους σε ετήσια βάση. Επιπλέον, προσωπικό του ΕΛΓΟ διενεργεί ελέγχους της επισήμανσης και της ιχνηλασιμότητας σε βιολογικά προϊόντα σε επίπεδο αγοράς.

Όλοι οι φορείς πιστοποίησης στον τομέα της βιολογικής γεωργίας είναι διαπιστευμένοι από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο ISO 17065 για τους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες πιστοποίησης προϊόντων.

Το σύνολο του ελληνικού συστήματος πιστοποίησης εποπτεύεται από το Food and Veterinary Office's (FVO) της Commission, ενώ παράλληλα υπάρχει και το σύστημα κοινοποιήσεων πληροφοριών (OFIS) για περιπτώσεις μη συμμορφώσεων για βιολογικά προϊόντα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όλες οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται με την παραγωγή, επεξεργασία και διάθεση των βιολογικών προϊόντων σε όλη την αλυσίδα από το χωράφι στο ράφι, συμβάλλονται με έναν εγκεκριμένο φορέα ελέγχου και πιστοποίησης της επιλογής τους.

Οι επιθεωρήσεις και οι δειγματοληψίες των προϊόντων διενεργούνται από ανεξάρτητους επιθεωρητές σύμφωνα με τεκμηριωμένες διαδικασίες. Κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης όλα τα ευρήματα καταγράφονται σε έντυπα επιθεώρησης και τεκμηριώνονται με κατάλληλο αποδεικτικό υλικό (φωτογραφίες, αντίγραφα κ.τ.λ.).

Οι φορείς απασχολούν καταρτισμένο προσωπικό επιθεωρήσεων και αξιολογήσεων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με γεωτεχνική κατεύθυνση (γεωπόνοι, κτηνίατροι, τεχνολόγοι τροφίμων) και με εμπειρία στο αντικείμενο που επιθεωρείται.

Οι αναλύσεις των προϊόντων για την ανίχνευση υπολειμμάτων γίνονται μόνο σε εργαστήρια που είναι διαπιστευμένα βάσει του διεθνούς προτύπου ISO 17025 καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα αναλύσεων. Οι εργαστηριακές δοκιμές γίνονται στα χαμηλότερα δυνατά όρια προσδιορισμού.

Πλέον των ετήσιων προγραμματισμένων επιθεωρήσεων οι φορείς πραγματοποιούν έκτακτες και απροειδοποίητες επιθεωρήσεις στο πεδίο παραγωγής ή επεξεργασίας των

προϊόντων, τουλάχιστον στο 10% των ενταγμένων επιχειρήσεων.

Σε περίπτωση που διαπιστωθούν παρατυπίες ή παραβάσεις, ο παραγωγός – επιχειρηματίας δεσμεύεται για τα διορθωτικά μέτρα που θα λάβει προκειμένου να πληροί τις απαιτήσεις της πιστοποίησης. Τα μέτρα που πρέπει να εφαρμόζονται στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων και των προστίμων που πρέπει να επιβληθούν, προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία (ΚΥΑ 245090/10-2-2006).

Τα προγράμματα επιθεωρήσεων, δειγματοληψιών καθώς και οι περιπτώσεις μη συμμορφώσεων που εντοπίζουν οι φορείς πιστοποίησης και οδηγούν σε κυρώσεις κοινοποιούνται άμεσα στον ΕΛΓΟ και στο ΥΠΑΑΤ.

Η αμεροληψία, ακεραιότητα και ανεξαρτησία των φορέων πιστοποίησης διασφαλίζεται από το συλλογικό όργανο του κάθε φορέα στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των εμπλεκόμενων μερών (από καταναλωτικούς, εμπορικούς, παραγωγικούς επιστημονικούς, περιβαλλοντικούς φορείς).

Σαν αποτέλεσμα αυτού του πλέγματος νομικών απαιτήσεων και διαδικασιών διασφάλισης τα προϊόντα καταλήγουν στα ράφια των αγορών με την ένδειξη «προϊόν βιολογικής γεωργίας». Για τον καταναλωτή ο μόνος και απλός τρόπος για να αναγνωρίσει τα βιολογικά προϊόντα είναι το σήμα πιστοποίησης από εγκεκριμένο φορέα στην ετικέτα του προϊόντος ή και η επίδειξη του πιστοποιητικού από τον παραγωγό/ επιχειρηματία.

Τα πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα κερδίζουν την εμπιστοσύνη του καταναλωτή που συνειδητοποιεί την συμβολή τους στην υγιεινή διατροφή, την προστασία του περιβάλλοντος καθώς και τις καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων. Σήμερα η βιολογική καλλιέργεια καλύπτει παγκοσμίως περισσότερα από 430 εκατομμύρια στρέμματα που αντιστοιχούν σε περισσότερες από 2 εκατομμύρια αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

Τα βιολογικά προϊόντα ελέγχονται από το χωράφι έως τον πάγκο.

Από τη στιγμή που ο παραγωγός συνάπτει σύμβαση με έναν από τους εγκεκριμένους Οργανισμούς Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων ελέγχεται από αυτόν στο κτήμα του και παίρνει αντίστοιχα Πιστοποιητικό Προϊόντος για τα προϊόντα που παράγει. Τα προϊόντα για τα οποία φέρει πιστοποιητικό προϊόντος είναι τα μόνα που μπορεί να φέρει και στις αγορές.

Οι παραγωγοί στις Αγορές των Βιοκαλλιεργητών ελέγχονται από τους αρμόδιους Οργανισμούς Ελέγχου και Πιστοποίησης καθώς και από κλιμάκια των Νομαρχιών (Διευθύνσεις Γεωργίας και Αγρονομικός Έλεγχος).

Ακόμα ο ίδιος ο Σύλλογος Βιοκαλλιεργητών Αγορών Αττικής ελέγχει ότι τα μέλη του είναι όλοι βιοκαλλιεργητές ενταγμένοι στο σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης καθώς και το Διοικητικό Συμβούλιο διενεργεί σε τακτά διαστήματα ελέγχους στις Αγορές Βιοκαλλιεργητών Αττικής.

Απαραίτητη η πιστοποίηση

Όταν αναφερόμαστε σε βιολογικά προϊόντα, εννοούμε πάντα τα πιστοποιημένα, δηλαδή όσα -χύμα ή συσκευασμένα- φέρουν το σήμα ενός από τους δέκα πέντε (15) εγκεκριμένους από το ΥΠ.Α.Α.&Τ. οργανισμούς πιστοποίησης της χώρας μας. Με άλλα λόγια, όταν αγοράζετε βιολογικά προϊόντα κύριο μέλημά σας πρέπει να είναι η αναζήτηση του σήματος πιστοποίησης. Εάν πρόκειται για χύμα φρούτα και λαχανικά και στον πάγκο δεν φαίνεται κάποια σχετική ένδειξη, έχετε το δικαίωμα να ζητήσετε από τον παραγωγό τα έγγραφα που αποδεικνύουν ότι τα προϊόντα του είναι βιολογικά και εκείνος οφείλει να σας τα δείξει.

Η ταυτότητα ενός βιολογικού προϊόντος

Σε ένα πιστοποιημένο βιολογικό προϊόν πρέπει να αναγράφεται: 1 Η επωνυμία της επιχείρησης που παράγει, συσκευάζει ή εμπορεύεται το προϊόν, καθώς και ο κωδικός πιστοποίησής της. 2 Επίσης, ότι είναι «προϊόν βιολογικής γεωργίας» ή «προϊόν βιολογικής γεωργίας σε μετατροπή» (όταν το χωράφι είναι σε μεταβατικό στάδιο). 3 Ο κωδικός του οργανισμού πιστοποίησης υποχρεωτικά (π.χ. GR-01-BIO) και το σήμα του (προαιρετικά). Οι οργανισμοί πιστοποίησης της χώρας μας είναι οι εξής: ΔΗΩ (GR-01-BIO), Φυσιολογική (GR-02-BIO), ΒΙΟΕλλάς (GR-03-BIO), A CERT Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πιστοποίησης (GR-05-BIO), IRIS-A, Χατζηδάκης και ΣΙΑ Ε.Ε. (GR-06-BIO), Πράσινος Έλεγχος -Green Control (GR-07-BIO), το Γεωτεχνικό Ινστιτούτο (GR-08-BIO), η GMCert, Παριανός – Σουγιουλτζής Ο.Ε. (GR-10-BIO), η Q-Cert Ε.Π.Ε. (GR-12-BIO), η TÜV ΕΛΛΑΣ Α.Ε. (GR-13-BIO), το ΟΞΥΓΟΝΟ – Ελληνικός Φορέας Πιστοποίησης – Τσιασιώτη Στ. και ΣΙΑ Ο.Ε. (GR-14-BIO), η TÜV AUSTRIA HELLAS Μ.Ε.Π.Ε. (GR-15-BIO), η Q-Check- Μίγκος Σ. και ΣΙΑ Ε.Ε. (GR-16-BIO), η EuroCert Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων Α.Ε. (GR-17-BIO) και η CosmoCert Υπηρεσίες Πιστοποίησης Α.Ε. (GR-18-BIO). Το σήμα πιστοποίησης ενός ελληνικού οργανισμού έχει ισχύ σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. 4 Το εθνικό λογότυπο υποχρεωτικά (το οποίο όμως είναι ακόμη υπό διαμόρφωση), καθώς και το ευρωπαϊκό σήμα, που προς το παρόν είναι προαιρετικό, αλλά θα είναι υποχρεωτικό από το 2009.

Πώς ελέγχονται τα πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα

Το σήμα πιστοποίησης που φέρει ένα βιολογικό προϊόν αποδεικνύει ότι έχει διενεργηθεί μια σειρά ελέγχων -στο χωράφι, στο εργαστήριο και στο ράφι- προτού αυτό φτάσει στα χέρια μας. Μάλιστα, τα πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα, που αντιπροσωπεύουν μόλις το 4% της συνολικής μας γεωργίας, ελέγχονται 25 φορές περισσότερο σε σύγκριση με το υπόλοιπο 96% της συμβατικής γεωργίας. Ας δούμε σε ποιους ελέγχους υποβάλλονται:

● **Επιτόπιος έλεγχος του χωραφιού.** Ο κανονισμός προβλέπει ότι ο έλεγχος του αγροτεμαχίου πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Ωστόσο, οι ελληνικοί οργανισμοί πιστοποίησης και ελέγχου θέτουν τον πήχη υψηλότερα, πραγματοποιώντας τακτικούς και έκτακτους ελέγχους 2-3 ή και περισσότερες φορές το χρόνο, δίνοντας έμφαση στις επικίνδυνες εποχές για κάθε είδος καλλιέργειας, δηλαδή στις περιόδους όπου αναμένεται να γίνει χρήση λιπασμάτων ή ζιζανιοκτόνων. Οι έλεγχοι πραγματοποιούνται από έμπειρους γεωπόνους, που μπορούν να εντοπίσουν τα ίχνη των φυτοφαρμάκων και των χημικών λιπασμάτων σε ένα κτήμα ακόμη και μήνες μετά τη χρήση τους.

● **Εργαστηριακός έλεγχος.** Εάν ο ελεγκτής-γεωπόνος το κρίνει απαραίτητο, παίρνει δείγμα από το χωράφι (χώμα, καρπούς) και ζητά την εργαστηριακή του ανάλυση για ίχνη λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Η ανάλυση γίνεται πάντα σε διαπιστευμένο εργαστήριο, όπου το δείγμα αποστέλλεται ανώνυμα. Ο δειγματοληπτικός έλεγχος μπορεί να γίνει, λόγω χάρη, σε χωράφια που γειτνιάζουν με αγροτεμάχια συμβατικής καλλιέργειας, οπότε υπάρχει ο κίνδυνος της επιμόλυνσης – ένας από τους μεγαλύτερους κινδύνους που αντιμετωπίζουν σήμερα οι βιοκαλλιεργητές και ο οποίος μας θυμίζει ότι τα βιολογικά προϊόντα δεν παράγονται μέσα σε γυάλινες σφαίρες. Ο νόμος προβλέπει τον ετήσιο δειγματοληπτικό έλεγχο στο 5% τουλάχιστον των βιοκαλλιεργητών. Ωστόσο, οι ελληνικοί οργανισμοί πιστοποίησης θέτουν υψηλότερους στόχους, πραγματοποιώντας περισσότερους ελέγχους, διπλασιάζοντας ή και τριπλασιάζοντας το παραπάνω ποσοστό. Το ενδιαφέρον είναι ότι και οι ίδιοι οι βιοκαλλιεργητές, καθώς και οι έμποροι βιολογικών προϊόντων, συχνά πραγματοποιούν τους δικούς τους εργαστηριακούς ελέγχους, ούτως ώστε να βεβαιωθούν για την καθαρότητα των προϊόντων τους και να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών τους.

● **Έλεγχος στο ράφι.** Οι έλεγχοι των πιστοποιητικών οργανισμών δεν περιορίζονται στο χωράφι. Επεκτείνονται και στο ράφι. Μπορεί να γίνει, λόγω χάρη, λήψη δείγματος από το μαγαζί όπου πωλούνται τα βιολογικά προϊόντα ενός παραγωγού (οι πιστοποιητικοί οργανισμοί γνωρίζουν πού διαθέτει ο κάθε παραγωγός τα προϊόντα του), αλλά και από τη μεταποιητική μονάδα, ακόμη και από τη δεξαμενή του ελαιόλαδου (στην περίπτωση του λαδιού, που αποτελεί το βασικό βιολογικό προϊόν της χώρας μας, το οποίο, κυρίως, εξάγεται).

● **Έλεγχος των εγγράφων.** Κάθε βιοκαλλιεργητής οφείλει να τηρεί ημερολόγιο και αρχείο όλων των εγγράφων (τιμολογίων, αποδείξεων κλπ.) που αφορούν την παραγωγή του. Η εξέταση των εγγράφων είναι σημαντική και συμπληρώνει την εικόνα που διαμορφώνει ο ελεγκτής από τον επιτόπιο έλεγχο του χωραφιού.

● **Έλεγχος των κρατικών φορέων.** Οι οργανισμοί πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων ελέγχονται από τους κρατικούς φορείς (ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ) σε ετήσια βάση. Οι έλεγχοι αφορούν τους φακέλους των βιοκαλλιεργητών τους οποίους τηρούν οι οργανισμοί πιστοποίησης. Γίνονται όμως και έλεγχοι (επιτόπιοι και δειγματοληπτικοί) στους ίδιους τους παραγωγούς, καθώς και στους χώρους εμπορίας (χονδρικής και λιανικής) των προϊόντων βιολογικής γεωργίας

● Ο Σ.Β.Α.Α. σεβόμενος τον καταναλωτή έχει προσλάβει **έμπειρο και εξειδικευμένο γεωπόνο για να πραγματοποιεί καθημερινούς ελέγχους στις Αγορές Βιοκαλλιεργητών της Αττικής.**

Τα αποτελέσματα των ελέγχων

● Τι αποκαλύπτει η πληθώρα των ελέγχων που διενεργείται στους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων; Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι βιοκαλλιεργητές μας είναι από τους πλέον συνεπείς της Ευρώπης. Μάλιστα, εκτιμάται ότι το ποσοστό των προβληματικών δειγμάτων της χώρας μας είναι κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ο οποίος ανέρχεται σε 2%.